

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 2.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

КРАЉИЦА ИЗАБЕЛА И РИСТОРИНИЦА.

Маркиза Капраника дел Грило, коју цео свет зна под славним глумачким именом Аделајде Ристори, била је позвана прошле недеље на ручак краљици Изабели.

Кад је Ристориница ушла у трем краљичин, опази, где се дворске слуге нешто згледају, па се смешкају.

Није се могла довити одакле потиче то смешкање: та била је обучена као каква краљица.

Имала је на себи сребром богато извезену хаљину од тешке жуте свиле, у коси житни клас од брилијанта, испод тога вео од старих гранадских чипака, утврђен о раменима јој лептирима од драга камења.

Одело јој, дакле, није могло изазивати осмех на лице услужних придворника.

Е, па шта је био узрок том осмешкивању? Ево шта!

Кад је Ристориница ушла у дворану, виде, да је на њој тако исто одело, с тим истим накитима као и у краљице Изабеле.

Ристориница у мало што није пропала у земљу од снебивања.

Краљица Изабела примети забуну Ристориничину, приступи јој и рече:

— О, да чудна случаја, да смо обоје једнако одевене!

— Ваше величанство! — одговори Ристориница, — молим за допуштење, да могу кући отићи и друго одело на себе узети.

— То никако не могу допустити! Ја сам код куће. Мени ће лакше бити променити одело.

То рече и оде и после кратког времена врати се краљица Изабела преобучена.

После ручка Ристориница, и не позвана, поче причати за време серкла ово:

„Било је то године 1857. кад сам срећу имала свако вече играти у позоришту пред светлом краљицом, у Мадриду.

Једно вече приказивала сам „Марију Стјуартову.“

За време представе допре до мене на позорницу са улице тужни глас неког звонцета.

— Шта значи то жалосно звонцање? — запитам позоришног слугу.

— Калуђер од милосрдне браће купи милостињу, да може службу одслужити за покој душе неког јадног војника, који ће сутра погубљен бити.

— Шта је скривео тај војник? — запитам.

— Дигао је руку на свог официра, који га је изгрдио.

— Ако је само то учинио, не сме погинути! — рекох, — и потрчим онако у костиму у ложу њеног величанства краљице Изабеле.

— Милост! Милост, несретном војнику! — рекох и бацам се на колена пред краљицу.

— Удалите се, госпођо! — рече ми херцег од Валенције, — државни разлог захтева, да се изврши та пресуда!

— Милост! Милост, Ваше Величанство! — поновим ја, једнако на коленима.

— Та ја бих тог несретника помиловала, — рече њено величанство, краљица, — али господа министри —

— Не слушајте их! — рекох у највећем узбуђењу, — ви сте краљица! Ваша је реч старија.

— Доста је било комедије, — рече херцег од Валенције, — и хтеде ме удалити из ложе.

У тај мах севнуше гњевом очи њеног величанства краљице. Она се подиже и рече поносито:

— Имате право, госпођо! Ја ћу радити онако, као што ми то срце говори. Дајте ми перо и хартију, господине херцеже, да напишем помиловање.

Херцег је пребледео, али мораде се покорити вољи њеног величанства краљице.

После пет минута, ја сам краљичино помиловање из краљичине ложе публици на знање дала, одушевљено кличући: „El viva Isabella!“

На те речи моје устаде њено величанство

краљица и рече, окренувши се публици и на мене показујући: „Не ја, него она! Не ја, него она!“

Тако се то десило у Мадриду г. 1857.“

*

Кад је Ристориница завршила ту причу своју, — краљица Изабела устаде, загрли и пољуби ту дичну и славну талијанску трагедикињу.

Л И С Т И Ц И.

(Галеота. Драма у три чина с предигром, написао Хозе Ечегареј, превео М. Миљковић),

Још од прилике месец дана наће се равно навршити десет година, како је др. Батут, скривен под шифру **И**, с особеном индигнацијом замерајући управи српског народног позоришта, што је на српску позорицу довела Вилбрантову „Асунту Леонијеву“, признао, да „наша позорица — на жалост — мора много брати са туђих садова“ но уз то још категорично додао, да „кад је нешто већ туђе, нека бар идејом, лепотом или техничким савршенством покаже, да је заслужило нашу пажњу“ и на послетку чисто јетко — себи или управи или преводиоцима? — довикнуо: „Ето нам је цела светска литература на расположењу (слободан сам ту опазити: како коме!) па што смо се везали једне?“ Управа нашега народног позоришта, рада зар и преобилато да докаже, да се преводиоци и она нису баш тако ни „везали једне“ (рецимо: немачке), кад већ критичари силом превиђају, да је она с преводиоцима својим брала и пресађивала и из енглеских, француских, и мађарских вртова, заграбила је сво сад, и то не „крадом, мраком и кришом“ него „директно“ преко Београда и из шпањолске драмске ризнице, па и ту не што је „дохватила“, онако насумце, него [баш чист златан дукат, један од оних, којима је Ечегареј до сада плаћао свој трибут слави Калдеронова и Лопе-де-Вегина народа. Па се збиља може и похвалити да је била срећне руке, јер је најновијим својим заграбљајем, првим из шпањолске баште, умела потпуно да задовољи српски, бар новосадски, позоришни

свет, који је мирно и управо са чудноватим и сваке похвале достојним самопрегоревањем пустио да му преко главе пређе преистињена предигра у „Галеота“ заједно са својим пресухопарним рефлексијама о општем ништавилу и „великом подводнику“. Као да је у напред знао тај српски позоришни свет, да само по ту цену може откупити оно нешто — и то још сумњива — уживања, које му после даде историја „идејалнога дуга“ са мање идејалним оним сплеткама и још најмање идејалним завршетком.

Па ево баш да чујете ту историју, те сплетке и тај завршетак.

Био веома честит и карактеран шпањолски гранд а звао се дон Мануел. Био већ доста у годинах а имао до душе такођер честиту и карактерну — дакле себи прилику — но и младу и милокрвну — дакле себи неприлику — љубу, која се, зар да подсети на лепу Шекспирову Верованку, никако друкчије није звала, него баш Јулија. Имао дон Мануел и брата, традиционално затуцанаго дона Севера а овај опет имао жену, само себи прилику, и сина Мигуела, ивер, који није далеко пао од кладе. И с тим би сад ствар била свршена, да није дон Мануел имао још и свога „дечка“ Ернеста, по рувету песника, који је такођер био честит и карактеран ваљда већ и за то, да би и једна и друга странка била drei Mann hoch. Но пре но што вам исприповедим историју, која се десила честитој и карактерној половини, морам вам још изреком рећи, да је Ернесто био син Мануелова — сад не знам да ли побратима или — добротова и да је тим, што није ништа научио, чим

би себи кадар био зарађивати насушни хлеб, дао добродошле прилике дону Мануелу, да сину свога — сад опет не знам да ли побратима или — добротвора врати „идејални дуг“. Еле сад замислите ствар овако: Ернесто живи у Мануелову дому и на тенани ради своју драму, којој је наменио значајни натпис „Галеото“. То по себи није никакво зло и било би то све лепо, но ваљаној драми — а таква је свакако и Ечегарејев „Галеото“ — треба и сплетке, за њу се пак брине она друга, традиционално затуцана тријада. И док дланом о длан, створи се са свим правилна сплетка, тако правилна, да би Ечегареју за њу могао позавидети сваки ијоле амбицијознији драмски писац. И бацише семе сумње у честиту и карактерну душу дона Мануела, и оклеветаше честиту и карактерну Јулију, и покурјачише честитога и карактернога Ернеста те Knall und Fall одбеже дон-Мануелове. Ствар се, као што видите, тако заоштрила, да је морала постати public и да се морао наћи некакав барон, који је имао петље да на рачун честите наше и карактерне тријаде јавно у кавани избацује неслане досетке. Ту се да богме — тако захтева драмска сплетка! — морао десити и честити и карактерни Ернесто. Реч по реч па дође и до Thätlichkeiten а разуме се и до изазива на двобој, у којем честитога и карактернога Ернеста на своју несрећу замени честити и карактерни дон Мануел. Но ни честита и карактерна Јулија не седи с миром него долази до своје невенчане прилике баш онда, кад над његовом главом њена венчана прилика за њену част ломи кошће. И толико је непажљива, да се не уклати за времена, него дочека, да је невенчана јој прилика мора скрити у своју спаваћу одају, да је не би когод, па дакле и венчана јој прилика, затекао на месту. Али не лези, враже! Дон Мануел морао бити рањен, морали га секунданти му довести баш у Ернестов стан па како се није могао држати на ногама, морали га баш понети у Ернестову собу, где ће морати затећи своју честиту и карактерну и — што је Ечегареју најглавније — чисту и невину љубу. Можете мислити ту русваја! Срећа, што се ту сврши чин и падне завеса те остане само на дон-Мануеловој клетви и зипарању дон-Северову. Али ако се оно двоје невиних из честите и карактерне тријаде надали, да ће их тај интермецо проћи на лијо, љуто

се преварили, као што ће нам доказати трећи чин. Дон Мануел се болан преболан диже са болесничке постеље на ноге јуначке, у мал не адамском неглижеју дотетура се на позорницу, ту чита поштено буквицу и „њему“ и „њој“, „њега“ још јачег ефекта ради души и по образу и сад шта мислите, шта буде? Лепо се дон Мануел врати, од куда је и дошао, и лепо човек издахне, а оно двоје невиних загрљени поћу у свет, да буду једно другом све и сва, кад их је већ на то нагомила — тако се бар они теше — сплетка.

Ето то је та историја, та сплетка и тај завршетак.

Нећу ни да вас питам како вам се свиди, само хоћу још да вам кажем, да је приказ те историје, те сплетке и тога завршетка овде код нас стојао на необичну нивоу. Одавао је пре свега лепу спрему те ишао тако глатко, да смо у девет и по часова — а кад се то још иначе код нас деси? — могли изаћи из похладнога позоришта. За тим нам је тај приказ доказао, нешто до душе што давно већ знамо но чему се ипак свагда обрадујемо као да нам је нова новцата новина а то је, да су и Тинка Лукићка и Лукић такве снаге, каквима управа и режија може с мирном душом поверити и такве замашне проблеме, као што су Јулија и дон Мануел у Ечегарејеву „Галеоту“. Па онда нам је тај приказ дао прилике, да у госту Стојковићу познамо ванредно отмена, дистингована и разумна глумца, који маленим средствима уме да постигне врло много, који би у том могао послужити за узор и за кога би се баш с тога могло пожелети, да му име на позоришној објави не буде штампано крупнијим словима него остала имена и да се не мора додавати изречна опаска, да је он гост по овај или онај пут.

Уз Тинку Лукићку, Лукића и Стојковића са свим су добро пристали били вазда угледни Марковић као Мигуел и вазда одмерени Николић као дон Северо.

Да нисам говорио о необичном нивоу овога приказа, могао бих што рећи и о дони Мерседи Јелене Весићеве. Овако смем само толико рећи, да је грандеца њене доне било одиста нешто — шпанско.

Г.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ. (Недељни ред представа.)

У суботу 6. јануара: „Господска сиротиња“. Позоришна игра у 4 чина, написао Г. Чики, превоо Урош Топонарски.

У недељу 7. јануара: „Разбојници.“ Драма у 5 чинова, од Фр. Шилера. (Г. М. Стојковић, у улози Карла као гост.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. Представа. **У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.** У претплати 2.

У Новоме Саду, у четвртак 4. (16.) јануара 1896.

ПРВИ ПУТ:

ЗЛАТАН МАЈДАН.

Комедија из јавног живота у 3 чина, написао Дон Томас Родрихујес Руби, са шпанског превео Хајм Давичо. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Фани, жена ђенерала грофа Алмадраве — — — — С. Вујићка.	Дон Валентин Малдонадо, војник — — — — — Марковић.
Дона Карида Еспехо — — — С. Бакаловићка.	Дон Адам, гроф Алмадрара, ђенерао — — — — — Добриновић.
Дона Марта Алварес — — — М. Тодосићка.	Дон Бруно Аренијас дел Кантон, инжињер — — — Васиљевић.
Дон Јасинто од Алварана, адвокат — — — — — Спасић.	Дон Лино Лансуела, лекар Поповић.
Дон Пласидо Канталехос, пенсник — — — — — Тодосић.	Дон Кандидо, берзански агенат Стефановић.
	Послужитељ — — — — — Бајин.

Више послужитеља. — Радња збива се у сувременој парламентарној ери.

У суботу 6. (18.) јануара: „Господска сиротиња“. Позоришна игра у 4 чина, написао Г. Чики, превео Урош Топонарски.

Умољавају се лепо све поштоване госпође и госпођице, да би изволели без шешира седити на својим седиштима у паркету и партеру.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Почетак тачно у 7, свршетак у 9³/₄ сахата.